

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvscvla Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis

Marca, Pierre de

Parisiis, 1681

Capvt VIII. De Concilio Carthaginensi quinto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14704

tia Dei editi sunt prætermittat, quoniam ad fidem, non autem ad disciplinam ecclesiasticam, pertinent. quos tamen Dionysius non omisit, ut nobis integrum Concilium proponeret.

CAPVT VIII.

De Concilio Carthagenesi quinto.

I. **C**ONCILIUM quintum in collectione veteri est illud quod habitum fuit post consulatum Flavii Stiliconis, xiv. Kalendas Iulias, id est, anno quadringentesimo primo: cui adjuncti sunt quoque canones synodi habitæ Vincentio & Flavito Consulibus, Idibus Septembris ejusdem anni. Concilii prioris præfatio extat integra in collectione Dionysii: quæ quidem suo loco posita est in editione Latina & Græca Parisiensi codicis canonum Africanorum; quæ peruerso ordine posita fuerat in editione Moguntina, nempe ante canones Concilii tertii Cæsario & Attico Coss.

II. Præcipua hujus synodi cura fuit ut legatio decerneretur ad transmarinas partes, tum ad sedem apostolicam, tum ad Imperatores, ut Ecclesiæ Africanæ necessitatibus subveniretur. Ac primò cum

ob Donatistarum sævitiam grassantem & bellorum excidium apud Ecclesias catholicas maxima clericorum esset penuria, supplere numerum aliter non poterant Africani nisi liberum illis esset redeuntes ab hæresi Donatistarum in clerum adsciscere. quod prohibitum ne fieret à sede apostolica & à Mediolanensi profitetur Aurelius, id est, in plenario Concilio Italico. atque ideo conveniendos Anastasium sedis apostolicæ Episcopum & Venerium sacerdotem Mediolanensis Ecclesiæ, ut communi periculo provideant & *consentiant*, quemadmodum loquitur canon primus, ut saltem qui parvuli baptizati sunt à Donatistis, & majores facti cognitum errorem deseruerunt, possint clericatus officio admoveri. Qua de re consulendos quoque Siricium & Simplicianum antea constituerant canone XLVIII. Carthagenensis tertii. Vnde patet decreta Romanæ sedis in Concilio Italico edita ipsos quoque Africanos obstrinxisse, & eorum veniam atque remissionem ob publicam necessitatem à sede apostolica præcipuè, & à Mediolanensi quoque, utpote per Italiæ vicariatum ceteris Episcopis præfecto, petitam. Itaque caput primum istius Concilii, quod est apud Dionysium, rectè omissum est in collectione veteri; quo-

niam cum res ipsa penderet ex arbitrio sedis apostolicæ, & nullum ea de re illius extaret rescriptum, inutile erat consultationis istius iterum meminisse.

III. Secundum quoque caput rectè ommissum est à collectore, quoniam nihil definitur quod ad disciplinam pertineat, id tantum decernitur postulari ab Imperatoribus, ut templa idolorum quæ sunt in agris dirui jubeant. Qua ratione ommissa sunt etiam caput quartum de paganorum conviviis lege Principis tollendis, & quintum de spectaculis quoque & ludis theatrorum lege prohibendis, ne saltem fiant die dominica vel ceteris diebus celeberrimis.

IV. Tertium sanè caput ommissum non est à collectore veteri, sed summa auctoritate in melius commutatum. Agitur de cognitione quam clerici de causis laicorum suscipiebant *jure apostolico*, ut loquitur canon, *Ecclesiis imposito*, ubi alludit ad locum Pauli, quo monentur fideles ne ad forum coram ethnicis litigaturi pergant, sed potius Episcopi & clericorum arbitrio se committant. *Si enim angelos judicabimus*, inquit Paulus, *quantò magis secularia*. Ex quo Apostoli monito inductum ut litigatorum arbitria in se reciperent Episcopi, ac si mandato apostolico, ob

fidelium concordiam alendam, ad id es-
 sent adstricti. quo de onere Episcopis im-
 posito non tacent auctor constitutionum
 apostolicarum, Chrysostronus, Ambro-
 sius, Augustinus, & alii. Quod confir-
 matum fuit lege Constantini, adeo ut
 unus è litigatoribus invitum adversarium
 cogere possit ad subeundum Episcopi ju-
 dicium. Enimverò cum Episcopi senatum
 suum haberent, ut loquitur Hieronymus,
 sive presbyterium, ut loquitur Cyprianus
 unà cum Paulo, Presbyteros suos velut
 assessores suos contrahere debebant ad
 judicandas causas, ut docet eleganter ca-
 non XXIII. Concilii quarti his verbis:
*Vt Episcopus nullius causam audiat absque
 presentia clericorum suorum. Alioqui irrita erit
 sententia Episcopi, nisi clericorum presentia
 confirmetur.* Quoniam verò à sententiis il-
 lis provocari poterat ad judicem publi-
 cum, (licet interim res judicata executio-
 ni demandari posset, ut cautum erat le-
 gibus) contingebat aliquando ut clericus
 cognitor, aut qui præsens fuerat cog-
 nitioni, evocaretur à judice publico ad te-
 stimonium dicendum de iis quæ apud se
 gesta erant. Quod ideo accidebat frequen-
 tius quia sine scripto lites istæ, id est,
 summarie, absque strepitu & figura judi-
 cii, ut hodie loquuntur, ab Episcopis &

clericis dirimebantur. Quod fanè grave erat atque injuriosum clericis. Ideoque Africani, ut ab hac se vexatione liberarent, petendum aiunt ab Imperatoribus *ut statuere dignentur ut si qui fortè in Ecclesia quamlibet causam jure apostolico Ecclesiis imposito agere voluerint, & fortasse decisum clericorum uni parti displicuerit, non liceat clericum ad testimonium devocari eum quia cognitor vel præsens fuerit, ut nulla ad testimonium dicendum ecclesiastici cujuslibet persona pulsetur.* Sed collector vetus ex auctoritate sibi mandata hunc canonem emendavit, & quod postulandum erat à Principe, ipse ut constitutum à Concilio ponit. Vnde nisi quis morosus esse velit, facilè sibi persuadebit hanc collectionem, non privato studio, sed publica potestate compactam, & deinde Ecclesiis pro lege publicatam. Hæc sunt itaque canonis istius apud collectorem verba, alioqui etiam sincerioris lectionis. *In principio statuendum est ut qui fortè in Ecclesia quamlibet causam jure apostolico agere voluerit, & fortasse decisio clericorum uni parti displicuerit, non liceat clericum ad testimonium devocari eum qui cognitor vel præsens fuit. Et ut nulla ad testimonium dicendum ecclesiastici cujuslibet persona pulsetur.*

V. Hinc docemur duo constituta. Primum, ut qui cognitor fuit non evocetur ad

Cod. Can.
Eccl. Afric.
c. 59.

testimonium dicendum. Secundum, ut nullus è clero ad testimonium dicendum in qualibet causa evocetur à iudice publico. Corrupta lectio apud Dionysium primam illam regulam solam exprimit ; quoniam apud illum clausula ultima non est discreta à prioribus verbis, ut decet, propter omissam particulam conjunctivam *Et*, ita ut videatur potiùs ratio prioris definitionis quàm nova definitio. Quod ipse Dionysius eo modo intellexit, ut patet ex lemmate quod huic canoni præposuit : *Vt clerici de iudicii sui cognitione non cogantur in publico dicere testimonium.* Sed in veteri collectione lemma generaliter conceptum est de omni testimonii dictione interdicta clericis in iudicio publico : *De clericis ad testimonium non pulsandis.* Sanè lectio veteris collectionis, *Et ut*, unde oritur secunda illa generalis definitio, confirmatur ab interprete Græco, qui lectionem illam agnoscit. *ὅτι ἵνα μηδὲ πρὸς ὅποιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρὸς ἄλλο ἐναρξάντων ἀλλ' ὅφειλεν μαρτυρεῖν.* Hinc colliget lector antiquam esse prohibitionem ne clerici à iudicibus secularibus ad testimonium citentur, nisi ex consensu Episcopi. Quod decretalibus severè sancitum est, & ubique observatur præterquam in Galliæ regno, quod suis privilegiis utitur, quamquam diffi-

tendum non sit à Iustiniano aliter constitutum.

VI. Eadem collectoris auctoritas elucet in capite sexto, ubi petendum decernitur à Principibus ut statuere dignentur ne clerici iudicio Episcoporum damnati, ab Ecclesiis quibus præfuerant nec à quolibet defensentur, interposita poena damni pecuniæ atque honoris, quo nec ætatem nec sexum excusandum præcipiant. Lex petenda erat ob poenam civilem, quæ ab Ecclesia infligi non poterat, sed tantum canonica. Sed collectori visum ut canonem istum secundum in sua collectione locaret, constituendo synodi auctoritate quod postulandum erat à Principe. *Et illud statuendum.* inquit. & cetera subjungit. Vnde factum crediderim ut plures mediæ ætatis Pontificum constitutiones damno honoris & privatione dignitatum afficiendos jubeant qui suis decretis reluctati fuerint.

VII. Caput septimum de histrionibus ad fidem conversis, ne ad ludicras artes iterum cogantur, quoniam lex petenda decernitur, omissum est. Octavum quoque manifestam ob causam; quoniam illud tantum proponit Aurelius, ut manumissiones servorum in Ecclesiis Africanis fiant, si consacerdotes per Italiam id fa-

cere reperiantur. Quare cùm ex legibus Constantini relatis in Codice & à Sozom. *Sozom. lib. 1. c. 9.* meno commemoratis manumissi in Ecclesia libertatem Romanam adipiscerentur, non erat quòd in dubium adduceretur in reliquis occidentis Ecclesiis quod Africani in posterum facere debebant. Nonum quoque & ultimum caput omittitur, quia pertinet ad speciale negotium Equitii Episcopi jam olim damnati & ad transmarinas partes profecti ut turbaret Africanæ Ecclesiæ statum, cujus impudentiam repellendam à Legato decernitur.

CAPVT IX.

*De eodem Concilio quinto Carthaginensi,
& de Donatistis.*

I. **E**ODEM anno cccci. Vincentio & Flavito Coss. Idibus Septembris habitum est Concilium Carthagine ex omnibus provinciis Africæ, quod sanè aliud est à priore. Attamen cùm eodem anno celebratum fuerit, sub unius Concilii quinti nomine exhibetur in collectione veteri. Quod accuratiùs & rectiùs distinguitur apud Dionysium, & ab ipso quoque Ferrando.

II. Donatistarum machinationes, & in-